

Titel: BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Hans Jørgen Uldall (1940-04-14)

Citation: "BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Hans Jørgen Uldall (1940-04-14)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_033-shoot-workidacc-1992_0005_033_Uldall_0520/facsimile.pdf (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

H.J. Uldall
Odos Loukianou 54
Athen

d. 14' April, 1940.

Kære Hjelmslev,

Tak for dine to breve af 2-4, hvoraf det sidste naaede mig samtidig med radioens meddelelse om Danmarks besættelse. Vi har kun faaet faa og lidt detaljerede nyheder siden og har slet intet hørt direkte, men saavidt man kan forstaa, er det hele gaaet meget roligt af og alt er nogenlunde normalt, saa vi haaber det bedste og kan jo i alle tilfælde intet foretage os. Det er vanskeligt at koncentrere sig om arbejdet under disse forhold, men jeg finder dog, og haaber at det gaar dig paa samme maade, at glossematikken er blevet mig en slags tilflugtssted, som jeg kan lukke mig inde i under næsten alle forhold. Jeg havde, som jeg vist skrev til dig, tænkt at lægge den paa hylden for en tid og give mig af med andre ting, men nu er jeg altsaa blevet drevet tilbage igen : og det andet haaster vel nu heller ikke saa meget. Vil du ikke sige til Haislund at jeg forbereder et bidrag til Jespersen-bindet [om hans antalfabetiske system] i tilfælde af at man stadig regner med at kunne trykke.

Din artikel om form og substans forekommer mig fortrinlig, og jeg er ganske enig med dig i at man skal blive ved med at tale om substans, selv om jeg ikke er enig med dig i dine definitioner. herom mere nedenfor [jeg har indført at bruge punktum med lille bogstav efter for semikolon, som ikke findes paa denne maskine]. Jeg synes det er rigtigt hvad du siger om Jespersens indsats, og jeg er meget glad for at du har fundet paa at sige det og at sige det paa den maade: det vil glæde ham, hvilket jo er formaalet, og det er desuden værd at sige for sin egen skyld: vores generation er sikkert for tilbøjelig til at undervurdere ham. Jeg selv har, som sagt, tænkt at skrive om det antalfabetiske system, hvis værdi synes mig at være at det fremdrager det almene i fonetikken i modsætning til det specielle i fonologien. mærkeligt at fonologerne ikke har set det og brugt det. Jeg skal se at faa det afsted saa snart som muligt, men det er dog forbandet at maatte arbejde uden sine bøger.

Jeg er meget interesseret i hvad du skriver om varianter, særlig fordi jeg selv har tænkt en del over det problem i den sidste tid, som du vil se af hvad jeg sendte dig forleden. Jeg kan ikke helt følge din udvikling, fordi jeg har saa lidt materiale med, bl.a. ikke den terminologiske index, saa det bedste bliver nok at jeg blot giver mit eget syn paa problemet uden at indvikle mig i for mange misforstaa-

elser af dit. Jeg er enig med dig i at de frie varianter falder udenfor vort område: de har, par definition, ikke funktion i sædvanlig glossematisk forstand og maa derfor overlades til viderebehandling af andre videnskaber. Parallellen med fysikken er slaaende: det er her vores aarsagsætning holder op. De betingede varianter, paa den anden side, er i lige saa slaaende grad af glossematisk natur og findes paa ethvert trin af proceduren undtagen de allerførste. Jeg mener nu at de skal behandles paa en anden maade end vi tidligere har gjort, hvilket hænger sammen med hele teorien om funktioner og funktioner, form og substans. Det fremgaar af mit sidste brev [tror jeg det var: jeg har ikke en kopi med dato, fordi jeg laa i sengen dengang] at fx kategorien c^2 har varianterne \underline{a} [dvs den funktion at være determineret], \underline{b} [determinerende], og $\underline{a} + \underline{b}$ [begge paa een gang]. Dette skal imidlertid, hvad der ikke strax stod mig klart, forstås saaledes at $\underline{a} + \underline{b}$ betyder $\underline{a} - \underline{b}$, og at der mellem denne interdependens og de selvstændigt optrædende funktioner \underline{a} og \underline{b} samt mellem disse indbyrdes er kombination [eller hedder det konstellation? - du maa undskylde, men jeg kan ikke terminologien længere]. Skematisk udtrykt:

$$\begin{array}{c} \underline{a} \quad \underline{b} \\ \diagdown \quad \diagup \\ \underline{a} - \underline{b} \end{array}$$

Endvidere: det forhold at det samme funktiv overhodet erkendes som havende disse forskellige funktioner [\underline{a} , \underline{b} , og $\underline{a} + \underline{b}$] under forskellige betingelser, skal forstås saaledes at funktionen mellem disse funktioner indbyrdes er funktion af den heteroplane funktion, hvis andet endepunkt naturligvis maa være et lignende funktionsbundt. Det er altsaa ikke længere nogen tankendüvendighed at forudsætte entia som endepunkter for funktioner: det hele kan ses som funktioner mellem funktioner indbyrdes. Entia forekommer overhodet kun i første del af hver operation, hvor den syntagmatiske analyse foretages, og herfra mener jeg at vi kan hente en holdbar definition af substans: ved et substantiale forstås et uanalyseret ens. Denne definition forekommer mig at have mange fordele: 1° en filosofisk: substans anerkendes ikke som havende absolut existens, men kun som et rent gennemgangsled. Forholdet maa jo være det at man, indtil den videnskabelige analyse er foretaget, kun kan betragte den tilgængelige verden fra den sunde fornufts naive synspunkt, dvs in terms of substans. Den videnskabelige forskning søger stadig at naa ned under denne substansbetragtning men vil formentlig altid have en rest tilbage som ikke i øjeblikket er tilgængelig for analyse. Dette synes at stemme smukt med fysikkens erfaringer. 2° glossematisk: vi er herved ude over den vanskelighed du paapegede i de nuværende definitioner, og som jeg forøvrigt selv

blev opmærksom paa for nogen tid siden i en diskussion med Catford. Vi undgaa endvidere den fare der kunde ligge i at definere manifestation som determination mellem et semiologisk og et ikke-semiologisk hierarki: det er en fare, fordi vi endnu kun ved saa lidt om hvilke semiologiske og andre hierarkier der findes og fđlgelig endnu mindre om deres indbyrdes relationer. Paa denne maade kan vi definere manifestation som en funktion hvis ene endepunkt [men ikke det andet] er et substantiale. Vi faar altsaa manifestation paa hvert trin af proceduren, hvilket kun er en klaring, den endelige manifestation kommer hvor proceduren holder op. Man kunde maaske herimod indvende at analysen jo fortsættes, blot paa et andet grundlag [fysisk, ontologisk], saaledes at der ikke fremkommer nogen endelig manifestation, hvilket ikke vilde være nogen terminologisk gevinst. Jeg mener imidlertid at man skal betragte dette, ikke som en fortsættelse, men som en forskydning af analysen: de af fysikeren, ontologen osv analyserede entia er ikke vore endelige substantiale men fysiske osv entia der kan identificeres med [dvs som har funktion til] de glossematiske.

Du vil heraf se at jeg ikke anser det for nødvendig forud for den glossematiske procedure at have en almen med inddeling af funktiver i varianter og ikke-varianter. Resten af den almene procedure findes jo allerede i form af definitionerne, som naturligvis trænger til revision baade i formel og real henseende.

Problemet om udvælgelse af et materiale har længe generet mig, fordi jeg mente at den eneste videnskabeligt holdbare metode var at begynde med hele verden og deducere nedad, samtidig med at jeg indsaar at dette var praktisk ugđrligt. Men nu er jeg igen faldet til ro i vores barnetro at metoden er anvendelig paa et hvilketsohelst materiale, saaledes at dens resultaters gyldighed er ligefremt proportional med materialets omfang. Dersom der i det valgte materiale findes ikke-lingvistiske fđnomener eller flere sprog blandede, hvad man naturligvis teoretisk ikke kan sikre sig imod paa forhaand, vil de automatisk blive udskilt i lđbet af proceduren og behandlet særskilt. Det vilde være interessant engang at tage et primitivt samfund og behandle det hele, sprog, økonomisk struktur, ceremonier, dragt osv i een procedure, saaledes at alle funktioner mellem de semiologiske systemer og mellem disse og saadanne ikke-semiologiske som maatte fore findes [fx det biologiske] kunde blive behandlet paa deres plads i helheden. Men det er jo desværre fjern fremtidsmusik.

Min kone ligger i sengen med influenza, heldigvis i god bedring. Vi sender begge mange hilsener baade til dig og din kone.
Din hengivne